

Випуск № 9 (1 листопада)

Вінниця – 2015 р.

Передмова

Любий читачу, збірка, яку ти зараз читаєш, видана проектом «Дерево казок» за підтримки проекту «Казка». В збірку вміщено 16 казок найрізноманітнішої тематики (по 8 казок з кожного проекту). Серед них є як авторські, так і народні казки.

Збірка «Дерево казок» – це серійне щомісячне електронне видання, що розповсюджується абсолютно безкоштовно.

Своє життя збірка розпочала 1 березня 2015 року.

Проект «Дерево казок»

(<https://derevo-kazok.org>)

«Дерево казок» – величезний безкоштовний архів авторських та народних казок, які ви можете прочитати українською мовою. Тут ви знайдете не лише українські казки, а й казки інших країн. Проект складається з 4-х основних розділів: українська народні казки, казки народів світу, казки українських авторів та казки авторів світу. Автор та адміністратор проекту – *Лук'янюк Євген*.

Наші контакти:

derevokazok@gmail.com – головна адреса ел. пошти.

Приєднуйтесь до нас:

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/derevokazok>

Ми в Twitter: <https://twitter.com/KazkuPpUa>

Ми на GooglePlus:

<https://plus.google.com/communities/102303859954667667228>

Ми Вконтакті: http://vk.com/derevo_kazok

Проект «Казка»

(<http://kazka.in>)

Даний ресурс створений з метою збору всіх казок, що написані українською мовою або перекладені на неї. Ми, колектив сайту «Казка», постійно розшукуємо казки, ми відкриті для спілкування. Ми збираємо як народні, так і авторські казки. Особливо приємно знайомитись з сучасними авторами даного виду мистецтва.

Контакти:

ua@kazka.in – адреса ел. пошти.

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/Kazka.in>

Ми в Twitter: <http://twitter.com/Kazkain>

Засновник проекту – *Тарас Амброз*.

ЗМІСТ

Невдячна Муха.....	3
Ялинка для звірят.....	3
Пилинки-пустунки.....	7
Лісовичок-казковичок	9
Допитлива Стружка.....	10
Новорічна казка.....	11
Сонячний чоловічок	14
Новорічні дива.....	16
Як козак пихатого пана провчив	19
Як Іванко навчився правду казати	21
Про рибалку та русалку.....	24
Мар'янчина пригода.....	27
Як у Червоного крана голова розболілася	29
Про ромашку та мурашку	30
Як козак у водяного царя служив	32
Жадібні ведмежата.....	36

Невдячна Муха

На столі стояла чашка. У чашці холонув чай. А в чаї плавала Муха. Вона з усіх сил дригала лапками і намагалась розправити мокрі крильцята.

– Неподобство, – буркотіла вона. – Води, хоч і солодкої, занадто багато. Я можу потонути!

– Не хвилюйтесь, – втішила її Чайнка, яка пропливала поряд. – На дні теж дуже гарно.

– Я боюся! – закричала Муха. – Люди добрі, допоможіть!

У чашку зазирнув маленький Хлопчик.

– Мамо, поглянь, як Муха плаває, – сказав він. – Вона водоплавна?

– Не заважай, синку, мені ніколи, – відповіла Мама.

– Треба допомогти бідоласі, – вирішив Хлопчик і простягнув Мусі ложку. – Почекай, люба, зараз я тебе витру. Ось тільки рушник візьму.

Але витиратися Муха не схотіла.

– Яка нісенітниця! – пирхнула вона, обтрусилась і полетіла.

– Яка невдячна, – здивувався Хлопчик. – Навіть “дякую” не сказала!

А Муха сиділа на Лампі та розмірковувала: “От якби цей хлопець розлив чай по кімнаті... Як би я бенкетувала весь день!”

– Як тобі не соромно! Невдячна! – спалахнула Лампа.

– Ти бач! – пхекнула Муха. – Не подобається – не слухай. А я на вулицю подамся. Там так багато ящиків із сміттям. Ось де я порозкошую...

Тільки-но Муха вилетіла у вікно, як Птах, що саме пролітав повз будинок Хлопчика, роззявив дзьоба і...

Що було далі – Хлопчик не побачив, бо з переляку заплющив очі. А коли розплющив, то ані Птаха, ані Мухи поруч не було.

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/nevdjachna-muha-elina-zarzhicka.html>

Ялинка для звірят

Жила собі дівчинка Оксаночка, дуже чуйна й лагідна дитина. Дівчинці виповнилося лише п'ять років, але вона завжди допомагала старшим: мамі – прибирати, татові – майструвати, бабусі – пиріжечки ліпити, а з дідусем любила просто гуляти, бо дідусь знав так багато всього цікавого. Він про все розповідав онучці: і про звірят, і про пташок, і про квіти, і про дерева, і про комашок, бо був дідусь лісником. Будиночок, де жила Оксаночка, стояв на краю села, під лісом. Дівчинка звикла бувати в лісі, сама далеко не заходила, але часто бачила то білочок, то зайчика, то їжачка. А ще дідусь частенько брав онучку до лісу з собою. Перед

самим Новим роком татусь покликав Оксаночку допомогти йому майструвати годівничку для пташок.

– А що то таке, годівничка? – допитувалася дівчинка.

– Бачиш синичок на гілочці? – спитав тато.

– Бачу, – відказала Оксанка.

– Так ось їм та й іншим пташкам важко тепер їжу шукати, снігу намело, треба допомогти бідолашним.

– Я дуже хочу допомогти, – мовила дівчинка, – але як це зробити? – запитала.

– Ось ми змайструємо пташкам маленьку їдальню, – підморгнув доні тато.

– Як це? – здивувалася Оксаночка.

– Зараз побачиш доню, нумо допомагай. Ця їдальня і є годівничкою, – усміхнувся тато.

Татусь майстрував, Оксаночка допомагала, подавала татові то молоток, то якісь детальки дерев'яні, то цвяхи, то мотузочки. Нарешті тато задоволено проказав:

– Ну ось, їдальня-годівничка готова.

І справді, на столі стояла маленька хатинка, з дахом і підлогою. Дівчинка похитала головою:

– Ні, татусю, ще не готова, а де ж стіни, вікна, двері, столики та стільці? Тато засміявся:

– Стін не треба, донечко, і всього решту теж. Ось побачиш, як воно буде, біжи лишень до мами, хай дасть шматочок хліба чи зернят. Оксаночка побігла до хати й миттю повернулася з крайцем хліба в руці. Тато надробив хлібних крихт на підлогу годівнички, підняв її зі столу і пішов разом з дівчинкою в сад. Ох і снігу ж намело – величезні кучугури! Ось минули сніговика, якого Оксанка вчора з татом зліпили, підійшли до яблуньки, що красувалася в біленькій шубці, тато трішки обтрусив гілочку і повісив годівничку-їдальню навпроти віконця Оксанчиної кімнати. Щоб доня могла спостерігати за частуванням пташок.

– А як же стіни, вікна, двері, столи і стільці? – не вгавала дівчинка.

– Біжи до хати, доню, бо холодно, все через віконце побачиш, – лагідно сказав тато.

Оксанка миттю побігла до тепленької хати, а там так пахне. Це мама з бабусею щось смачненьке готують – завтра ж Новий рік, і ще так багато всього треба встигнути зробити. Ось і дідусь біля ялинки щось мудрує, на підлозі стоять коробки і пакети з різними новорічними прикрасами та ліхтариками.

– Ходи, внученько, будемо ялинку прикрашати, саме час.

– Зараз, дідусю, – відказала Оксаночка і побігла до своєї кімнати.

Притулилася носиком до холодної, розмальованої морозом шибки, щоб краще бачити. А їдальня-годівничка – перед самим носом. Дівчинка принишкла, бо побачила, що одна пташка залетіла в годівничку, сіла, озирнулася. Ось уже й ласує смачними крихтами. Знову голівку повернула, цвірінкнула щось своєю пташиною мовою, і до годівнички прилетіло ще кілька синичок. Ох і зраділа Оксаночка, що

пташки тепер не будуть голодні. Тихенько, навшпиньки, щоб не налякати птахів, відійшла від віконця і побігла хвалитися побаченим дідусеві.

– Дідусю, там синички прилетіли, крихти поїли!

Тут і тато в хату зайшов.

– Татусю, я зрозуміла: не треба їм столиків і стільців, і стін не треба, бо як вони залетіли б їдальню-годовничку.

Дідусь усміхнувся, а тато доні підморгнув:

– Ох ти ж моя розумнице! Нумо ялинку прикрашати. – Оксаночка від радості заплескала в долоньки.

Новий рік – казкова пора! Які тільки дива та різні пригоди не стаються в передноворіччя і в новорічну ніч. Ось і сьогодні над Оксанчиним будиночком, пролітала казкова фея. Махнула чарівною паличкою:

– Бути казковому диву,- промовила і полетіла собі.

І почалися передноворічні дива. Раптом ожив сніговик, котрого зліпила Оксаночка з татом, заговорили синички і лісові звірята, тільки дівчинка про все це поки що не знає.

Коли ялиночку прикрасили, тато ввімкнув ліхтарики, що засяяли на ялиночці різнокольоровими вогниками. Ялиночка була така гарна, так святково стало в кімнаті, що дівчинка закружляла від радості у танку. Задоволена Оксаночка знову підбігла до вікна, хотіла ще помилуватися пташками в годівничці і раптом побачила, що сніговик привітно помахав їй рукою.

– Ого,- промовила мала,- сніговик ожив, це ж треба таке! Біжу пограюся з ним у сніжки.

Вибігла в коридор, одяглася тепленько, взяла рукавички і гайда у двір.

– Дивіться, Оксаночка вийшла гуляти, – проспівали пташки. – Дякуємо тобі за смачний обід.

– Будь ласка, – промовила здивована дівчинка.

Вона ніяк не могла зрозуміти, як це вона розмовляє з синичками.

– Цікаво, що це зі мною сталося?

– Мур-няв,- нявкнув поруч кіт Барсик.

– Йди-но до мене, пухнастику, – проказала Оксаночка.

– От ще, не маю я часу. Потім, пізніше, бо маю ще справи,- відказав Барсик людською мовою.

– Ой, а як це ти розмовляєш? – спитала дівчинка.

– Як-як, так, як і ти,- нявкнув кіт. – Це витівки казкової феї, вона начарувала. Хіба ти не знаєш? Перед Новим роком і в новорічну ніч частенько трапляються різні дива, – сказав Барсик і, поважно розпушивши хвоста, пішов за ріг будинку.

Оксаночка аж рота відкрила від такої несподіванки.

– Ходи гратися Оксанко, – почула дівчинка, озирнулася і побачила сніговика, що всміхався до неї і підморгував вугликом-оком.

– Оце дива! – вигукнула Оксаночка.

– Нічого дивного,- відповів сніговик, – і таке буває. А що це у вас у хатині так гарно блимає і сяє?

– Це ліхтарики на прикрашеній до свята ялиночці сяють,- відповіла дівчинка.

– Ніколи такого не бачив,- промовив сніговик.

– Ми теж ніколи не бачили святкової ялинки,- прощобетали синички, – ніхто з лісових мешканців такого дива не бачив.

– Шкода, – сказала Оксаночка – це так гарно і весело.

– Ми полетимо до лісу і всім розкажемо новину,- сказали синички і полетіли.

– То що, граємо в сніжки? – запитав сніговик.

– Граємо-граємо,- погодилася дівчинка, – і нумо ліпити сніжку.

За якийсь час повернулися синички, а з ними прилетіли ще й снігурі:

– Кажуть, у вас ялинка є незвичайна?- спитали.

– Так, є,- відповіла Оксаночка,- але вона в хаті, ви її зможете побачити хіба що через вікно.

Пташки посідали на підвіконня і зацікавлено розглядали ялиночку, що мерехтіла різнобарвними вогниками.

– Гарна, яка ж гарна. От нам би таку в лісі, було б і в нас справжнє свято, – перемовлялися пташки.

– Придумала!- вигукнула дівчинка, – попрошу дідуся, щоб допоміг і вам свято в лісі влаштувати, а ви поки пригощайтесь.

Дівчинка помахала рукою новим друзям і побігла до хати. А снігурі та синички – мерщій до годівнички. Оксаночка з рум'яними від морозу щічками забігла в кімнату – і до дідуся:

– Дідусю, а в нас залишилися ще ялинкові прикраси?

– Залишилися. А тобі вони навіщо, внученько?

– Знаєш, дідусю, я ось думаю, у нас буде гарне новорічне свято з красунею ялинкою, а в лісових звірят такої немає. Може, й для них ялиночку прикрасити, хай і в них буде свято?

– Ну що ж,- почував дідусь бороду,- добра думка, внученько. Завтра вранці підемо до лісу, прикрасимо звірятам ялиночку.

Наступного дня, поснідавши, Оксаночка з дідусем стали на ліжі, взяли новорічні прикраси та гостинці і подалися до засніженого лісу. Там дідусь відшукав найпишнішу красуню ялинку і нумо її прикрашати. Дівчинка дуже старалася, допомагала чіпляти кульки та сріблястий дощик, а ще розкладала під ялинкою звірятам гостинці: зайчикам – смачну моркву, білочкам – горішки, їжачкам – червонобокі яблука, кізонькам – капустяні листочки і запашне сінце та багато насіння для пташок. Оксаночка чула, як пташки розносили всім лісовим мешканцям звістку, що і в них буде новорічне свято, що вже й ялиночка прикрашена стоїть, і тільки задоволено всміхалася. Коли вони з дідусем упоралися з роботою, рушили додому. Дівчинка озирнулася і побачила зайчика з білочкою, які махали їй лапками і дякували. Вдома Оксаночка, трохи зігрівшись, знову вибігла у двір до сніговика.

– Як ти гадаєш, задоволені будуть звірята?- спитала.

– Думаю, що так, у них ніколи раніше такого свята не було. Ти не образишся, якщо і я піду до звірят святкувати? – трохи зніяковіло запитав дівчинку сніговик.

– Ну що ти. Звичайно йди. А я піду насиплю зернят у годівничку, бо в гості ж прилетять пташки.

Вже вечоріло, Оксаночка насипала птахам зерна і хотіла вже йти до хати, та з-за рогу вийшов Барсик і ліниво проказав:

– Не забудь нового сніговика виліпити.

– Навіщо?

– Ну як навіщо, ти що, не знаєш? Коли дванадцята проб`є година, зникнуть чари казкової феї.

– То й що? – спитала дівчинка.

– Як то що? Ти перестанеш розуміти мову птахів та звірів, а сніговик залишиться там, у лісі. Як ти поясниш, куди подівся сніговик?

– А й справді, – погодилася дівчинка,- допоможеш мені, Барсику?

Барсик трохи повагався, ліньки було, але ж і Оксаночку він любив, тому погодився. Разом вони швидко впоралися з роботою, виліпили нового сніговика. От тільки замість морквинки носом стала крижана бурулька, бо за морквинкою було вже пізенько бігти. Вийшла мама і покликала доню:

– Іди до хати, донечко, пора за стіл сідати, старий рік проводжати, новий зустрічати.

Барсик перший шуснув у теплу хату, за ним пішла і Оксанка, а на порозі зупинилася, прислухаючись. То, святкуючи, співали новорічних пісень у лісі звірята.

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/vitalia-savchenko/yalinka-dlya-zviryat.html>

Пилинки-пустунки

– Мня-ау! – сказав Кіт, з огидою оглядаючи свої лапки. – Знову митися доведеться – скільки на підлозі пилуки... Чому цього пилу завжди так багато?

– Чим нас більше – тим веселіше жити, – відповіли йому Пилинки.

Вони зіскочили з сонячного Промінчика й затанцювали гопака.

– Який жах! – поскаржився Кактус. – Ці Пилинки такі невгамовні, такі метушливі, що у мене від їх витівок у носі свербить.

– Будемо гратися? – шурхнув Вітерець, зазираючи у кімнату. І, не дочекавшись відповіді, підкинув Пилинки вгору, до стелі.

– Пчхі-і-і! – чхнула Люстра. – Дзинь-дзяк! – затріпотіли, вдаряючи товстобоку Лампочку, дрібненькі кришталіки.

– Яка вона гладенька, лискуча! – раділи Пилинки, вкриваючи Лампочку суцільним сірим шаром.

– Відчепіться! – зайшлася криком Лампочка, намагаючись позбутися пройдисвіток, зігнати їх зі своєї, колись прозорої, шкіри.

– Знову цей пил... – зітхнула Мама й дістала Пилосос.

До кімнати увійшов Хлопчик.

– Допоможи мені прибирати, синку, – попрохала Мама. – Інакше я не встигну приготувати обід.

– Ми з Пилососом давні друзі, тому охоче попрацюємо разом, – погодився Хлопчик й увімкнув Пилосос.

Намагаючись перекричати басовите гудіння, Хлопчик заспівав бадьору пісеньку.

– Треба тікати звідси, – вирішив Кіт. – Цей гамір заважає мені відпочивати.

І, помахуючи хвостом, він велично покрокував до кухні, намагаючись опинитися подалі від надокучливого залізного звіра й поближче до улюблених смачних котлет.

Саме у цей час Пилосос вправно тицяв довгий ніс у найдальші закутки.

– Де ви, рідненькі? Куди заховалися? – пахкав він, підстрибуючи спересердя.

Пилинки задоволено реготали й перелітали з місця на місце.

– Знову бешкетувати? – розлютився Пилосос. – Ото я вас... Зупиніться! Від мене вам не втекти! Все одно, спіймаю та з'їм!

– Горлаєш, аж на десятій вулиці чути, – дражнилися Пилинки. – Ми на книжковій шафі. Хіба не бачиш?

– Ні, ми тут! – гаморили з карниза інші.

– На нас подивися! – кричали Пилинки, які мешкали у склянній вазі.

– Стривайте, дурненькі, почекайте на мене! – ревів Пилосос.

– Ти вже прибрав, синку? – поцікавилася Мама, яка вже не тільки приготувала обід, але й розклала посуд.

– Ні-і! Ці Пилинки хитрі, вони від нас ховаються, – в один голос поскаржилися Хлопчик та Пилосос.

– Нічого, – заспокійливо посміхнулася Мама. – От я навчу вас, що робити. Треба спочатку у цьому напрямку, а потім у зворотному – так, так і так! – і Мама швидко повела щіткою спочатку в один бік, а потім в інший. Потім вона взяла спеціальну серветку і протерла нею стіл та шафу.

– Спіймалися, голубоньки, – радів Пилосос, ковтаючи Пилинок, які спохмурніли і більше не хихотіли.

– Ми будемо сумувати у темряві, – схлипували деякі Пилинки, зникаючи у залізному тілі Пилососа.

– До побачення! – бурмотіли інші. – Ми ще зустрінемося з вами, і тоді...

– Мняв! Як охайно стало навкруги! – радів Кіт, вмощуючись на канапі.

– Як легко дихати! І в носі не свербить! – підтримав його Кактус.

– Боротьба була важкою, але ми перемогли! – заплескав у долоні Хлопчик.

– Ходімо обідати, герою. Тільки руки спочатку помий, – нагадала Мама.

Зазирнувши у вікно, нові Пилинки перелякано сахалися. „Чому в кімнаті немає жодної нашої родички? – тривожилися вони. – Щось тут не так. Підемо шукати інший притулок”. І летіли далі, обминаючи чисту кімнату.

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/pilinki-pustunki-elina-zarzhicka.html>

Лісовичок-казковичок

Якось забрела я у лісові хащі, бо хотіла грибочків назбирати. Притомилася трохи і присіла на пеньочок відпочити. Не встигла й оком змигнути, як побачила перед собою чудернацького дідуса з довгою бородою, який теж з цікавістю розглядав мене. Тоді зняв свого зеленого капелюха, що геть мохом поріс, і привітався:

– Доброго Вам дня.

– І Вам добрий день, – відповіла я, несподівано чомусь чхнула і вибачилась.

– На здоров'я, – мовив дідусь і діловито продовжив: – отже чхаємо. Застуда?

– Та ніби ні, – якось невпевнено відповіла я.

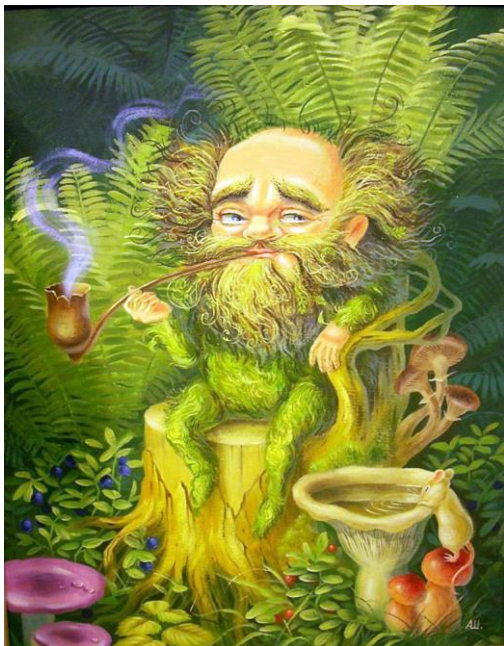
– Може я напою Вас цілющим чаєм для профілактики про всяк випадок? Це не зашкодить, та й поговоримо собі.

– Та ніколи мені чаї пити й розмовляти, – відмовлялася я. – Он ще грибів і півкошика не назбирала.

– Пусте, – махнув рукою Лісовичок. – Поки почаствуємося й поговоримо, їжаченята та білченята зберуть Вам у кошик грибочків. Із цими словами дідусь тупнув ногою – і враз довкола нас виростало стільки грибів, що почало рябіти в очах. Тоді Лісовичок гукнув:

– Агов, їжачата, агов, білченята, ходіть-но сюди, мої любі!

Вмить збіглися звірятка і почали насторожено поглядати у мій бік.

– Не бійтеся, друзі, це – наша гостя Казкарка. Зберіть, будь ласка, ось ці грибочки до її кошика, а я тим часом напою гостю чаєм та й вас неодмінно почастую.

Закипіла робота. Я ж слухняно пішла слідом за Лісовичком до його хатинки, дивуючись, звідкіля він знає, що я Казкарка. Дідусь ніби почув мої думки, усміхнувся й хитро підморгнув мені:

– Я багато всього знаю, і якщо захочете, то й вам чимало цікавенького розповім. Зможете потім діткам мої казкові історії розказати.

Варто сказати, що живе дідусь Лісовичок в густому-прегустому лісі. Хатинка його геть поросла мохом та різними травами та ягодами. Лісовичок любить розповідати різні історії та казки, бо знає їх дуже багато. Залюбки розповідає усім охочим послухати. Поки Лісовичок гомонів зі мною, я з цікавістю роззиралася довкола по затишній, маленькій і охайній хатинці. А тим часом ніби самі собою на столі з'явилися чудернацькі горнятка з паруючим пахучим чаєм, дерев'яні мисочки з медом та варенням. Лісовичок розповідав цікаві історії одну за одною, поки я пила смачний чай, а мені здавалося, що я сплю і все це мені сниться. Аж раптом у двері постукали – і на порозі з'явилися білочки та їжачки з моїм кошиком, наповненим грибами.

– О, які ви молодці! – задоволено потер крихітні руки дідусь Лісовичок. – Проходьте ближче, сідайте до столу, прошу частуватися.

На столі з'явилися горішки для білочок та яблучка для їжачків. Звірята вместилися на табуретах довкола столу, а найменша білочка вмить опинилася у мене на плечі й почала розглядати мене своїми оченятами-гудзичками.

– Руделько, не витрищайся на гостю, злазь, і дай людині спокійно чай допити, – лагідно насварив малу Лісовичок.

Білочка крутнулася на місці й за хвилинку вже сиділа біля своїх друзів. Допивши чай, я чемно подякувала. Час був уже додому вирушати.

– Спасибі вам за смачний чай, за грибочки, за гарну компанію, – звернулася я до дідуса та звірят. – Мені вже час повертатися, рада була познайомитись.

– Заходьте ще, – примружившись, мовив Лісовичок, а звірята дружно помахали мені лапкам на прощання.

Ішла я додому, дивувалася своїй пригоді, вірила й не вірила у дивовижу, котра трапилася зі мною.

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytails/vitalia-savchenko/lisovichok-kazkovichok.html>

Допитлива Стружка

Під верстаком лежала велика кучерява Стружка. Вона бажала про все дізнатися і все зрозуміти.

– Цікаво, для чого мене зробили? – розмірковувала Стружка.

Її сусідки не замислювались над цим, і навряд чи могли б відповісти на таке питання.

Якось уранці Стружка опинилася у мішку, де зустріла багато своїх кучерявих приятельок. Потім мішок викинули на смітник.

Поруч пролітала Пташечка. Вона підхопила нашу знайому Стружку, яка випала із мішка, і полетіла далі. Так наша Стружка стала частиною затишного гніздечка.

Пташка знесла три гарненьких строкатих яєчка. Потім з яєчок з'явилися крихітні безпомічні пташенята.

...Минув час, пташенята вирости і відлетіли. Гніздо спорожніло.

– Цікаво, – думала собі допитлива Стружка, – що буде далі?

Гніздо зламали якісь розбишаки, і Стружка впала на землю. Тут її побачив маленький Хлопчик.

– Що я знайшов! – зрадів Хлопчик і швиденько дістав із кишені сірники, які потай від мами взяв на кухні. Він чиркнув сірником і підніс вогника до Стружки.

– Пече! Як пече! – скрикнула Стружка та перетворилася на білий Дим.

– Цікаво... – пробурмотів Дим. Тут налетів Вітерець і поніс Дим прямисінько на небо.

– Як багато нового я пізнаю, – шепотів Дим. Він піднявся так високо, що зіткнувся з Хмарою.

– Вибачте! Я ненавмисне, – ніяково промовив Дим.

– Не вибачу! – гримнула Хмара і почала рости... рости... і заплакала.

Краплі дощу злилися з Димом та впали на Землю. Земля ожила, зазеленіла. Невдовзі на ній виростило дерево. Дерево зрубали, обтесали і принесли до майстерні. За діло взявся Рубанок. Невдовзі під верстаком знову виростила пухнаста жменя кучерявих стружок.

Що з ними трапилось далі? Це вже зовсім інша історія.

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/dopitliva-struzhka-elina-zarzhicka.html>

Новорічна казка

У старому-старому лісі жив собі маленький Зайчик. Хатинки в нього не було, тому ночував він де доведеться. Малий завжди лякався і тремтів від страху, весь час насторожено прислухався, чи не чатує часом на нього якийсь хижак. Найбільше Зайчик побоювався Вовка, не раз від нього втікав. А що хатинки в Зайченяти не було, то він ніде не почувався безпечно.

Одного дня біг собі Зайчик лісом, шукаючи, де б на ніч заховатися. І раптом зустрівся ніс до носа із голодним Вовком.

– Ага, – каже сірий, – ось і вечерея моя.

Малий від страху і несподіванки аж підстрибнув і нумо тікати, куди очі бачать. Вовк – за ним, та Зайчик маленький, швидко бігає, а Вовк великий і неповороткий, нелегко йому наздогнати Зайця. Біжить Зайчик, біжить, бачить, під ялинкою хатиночка стоїть, у віконці світло горить. Малюк – до хатинки, стукає у двері. А в тій хатинці жив Їжачок, котрий саме заварив чай, хотів попити, коли чує, хтось стукає. Відчинив і бачить: на порозі переляканий Зайчик сидить, труситься, на всі боки озирається.

– Пусти мене в хатку, будь ласка, – просить Зайчик, – заховай, бо тут мені й кінець. Вовк женеться за мною, ось-ось упіймає.

– Заходь скоріше, – відповів Їжачок, пропустив малого в хатку, зачинив двері на засув і каже: – Сідай-но до столу, будемо разом чай пити.

Тільки посідали, як хтось почав грюкати у двері. Зайчик зі страху аж під ліжко заховався.

– Ану відчиняй – гаркнув злющий Вовк, – знаю, що Зайчисько тут!

– Чого шумиш, спокою не даєш? Нема тут нікого, – крикнув Їжачок, – іди поки здоровий, бо як вийду, покуштуєш моїх голочок, будеш тоді знати. Постояв сіроманець, постояв, подумав, голову почухав, пригадав, як одного разу вже мав справу з Їжаковими голками, та й пішов собі куди очі світять. А Їжак і каже:

– Вилазь зі своєї схованки, нема вже Вовка. – Зайчик вистромив носа з-під ліжка і промовив:

– То ти сіроманця зовсім не боїшся, навіть сам його налякав?

Їжак усміхнувся:

– Ходімо чай пити, бо він зовсім охолов, розкажу, як усе було. Якось навесні, зустрічаю в лісі голодного Вовка, він до мене кинувся, хотів з'їсти, та я згорнувся клубочком: спробуй візьми, з'їж. Вовчисько і так, і сяк до мене, весь поколовся, то так ні з чим і залишився. Добре мої голки пам'ятає, з тих пір мене не чіпає.

– Добре тобі, що ти голки маєш, а мені нема чим захищатися, мушу завжди тікати, ховатися. Спасибі тобі за те, що мене заховав, від Вовка врятував. Піду, поки ще не темно, нічліг собі пошукаю.

– А ти в мене жити залишайся, – каже гостинний господар. – Зима вже на порозі, чого будеш мерзнути, хатинка в мене простора, затишна і тепла. Є де жити, та й удвох нам веселіше буде. Зрадів Зайчик, не знає, як і дякувати Їжачкові.

Стали друзі разом жити, одне одному у всьому допомагати. Непомітно зима настала. Випало багато білого пухнастого снігу. Якось Їжачок каже Зайчикові:

– Слухай, друже, скоро вже Новий рік, треба нашу красуню ялиночку прикрасити, друзів на галявину запросити, свято в лісі створити.

– Гарно ти придумав, Їжачку, але як усе це зробити? Я ніколи свят не святкував, нічого не знаю, не вмію.

– Це зовсім не складно, я все тобі підкажу і допоможу, – підморгнув Їжачок.

Закипіла робота. Їжачок ліхтарики та прикраси на ялинці розвішує. Зайчик сніжинки з паперу кольорового вирізає та запрошення для друзів розмальовує і підписує. А тітонька Сорока, лісова листоноша, розносить їх гостям-звірятам. Коли друзі з роботою впоралися, Зайчик запитав у Їжачка:

– Як ти гадаєш, друже, а Дід Мороз прийде до нас на свято?

– Хтозна, – відказав Їжачок, – у нього стільки клопотів. Так багато діток чекає на нього в дитячих садочках і школах. Він мусить безліч подарунків встигнути роздати, то я й не знаю, чи до нас зможе завітати. А чого ти про Діда Мороза питаєш?

Зайчик аж почервонів від хвилювання, засоромився:

– Знаєш, Їжачку, я тобі не казав, але я тітонькою Сорокою і йому запрошення на наше свято відправив.

– От ти молодець, добре придумав, – похвалив Зайчика Їжачок. – Гарне має бути у нас свято, а як ще й Дід Мороз завітає, то буде ще краще.

Наступного дня, ближче до вечора, на галявину стали прибувати гості, і всі з гостинцями. Стіл накривають, ялиночка вогниками сяє, то тут, то там чути веселий сміх. Їжачок узяв мікрофон і поважно промовив:

– Увага, увага! Прошу всіх запрошених сідати до столу, будемо частуватися. А після гостини в нас танці, співи, ігри та конкурси. – Звірята радісно заплескали в долоньки і веселою гомінкою юрбою повсідалися за стіл. А на столі: і горішки від Білочки, і пряники від Лисички, яблучка від Їжачка, солодкий мед від Ведмедика, цукерки від Борсучка. Всього й не перелічити. Малята частувалися, співали й танцювали, і тільки злий Вовк на все це поглядав здалеку, бо його й не запрошував ніхто. Дуже вже багатьох звірят він налякав та образив. Раптом звірята почули:

– Хо-хо-хо!!! Поміж дерев і пухнастих ялинок з'явилися осяяні вогнями казкові сани Діда Мороза, запряжені святково вбраними оленями. А в санях і сам Дідусь з величезним мішком подарунків. Звірята від захоплення і подиву аж заклакли на місці, а Зайчик так і присів у кучугуру снігу. Вірив і не вірив своїм очам.

– А чи тут лісовий народ Новий рік святкує? – запитав Дідусь Мороз.

– Тут-тут, – закричали радісні звірята. А найменша Мишка промовила:

– Ходи до нас на свято, дідусю.

– Іду-іду, мене ж Зайчик запросив до вас.

Їжачок задоволено поплескав Зайчика по плечі:

– Оце в нас справжнє свято!

А дідусь тим часом дістав свого мішка з подарунками і поважно мовив:

– До вас на свято, де радості багато, прийшов я не з порожніми руками, а з великим мішком із тугими боками. Тут є різні дарунки й гостинці навіть найменшій пташинці. Не гаймо часу даремно, розкажіть, ви поводитись чемно?

– Так, ми чемні були, – загукали звірята, – ми слухались завжди і маму, і тата.

– Ну, якщо так, підходіть по одному, дарунок є кожному, й гайда додому. Бо вже пізня святкова година, до столу сідає кожна родина.

Звірята вишикувалися до Діда Мороза за подарунками, кожне віршиком розказало, подарунок отримало, подякувало. Тут і Вовк із-за ялинки вийшов, і до Діда Мороза:

– А мені подарунок є?

Дід Мороз уважно подивився на Вовка і питає:

– А чи був ти, Вовче, чемний? Чи вартий подарунків?

– Ой ні! – Закричали звірята. – Він нас усіх кривдив, ображав, а Зайчика мало не з'їв. Нечемний!

– Це правда? – суворо питає Дід Мороз у Вовка.

Що мав сіроманець на те казати, похнюпив голову, соромно стало. А добрий дідусь каже:

– Ось поведься цілий рік чемно, то я принесу тобі наступного разу подарунок. А тепер вибачай.

Пішов собі Вовк без нічого, а Дід Мороз почав збиратися в дорогу.

– Залишся ще, дідусю, – попросив Зайчик.

– Ні, мій хороший, не можу. З вами тут гарно і весело, та мені час у дорогу. Багато ще діток, малят і звірят чекає на мене й мої подарунки. Прощайте, мої любі, поведьтеся добре, до наступного Нового Року!

– Хо-хо-хо!!! – Знову пролунало над лісом, і осяяні вогнями сани здійнялися вгору та й зникли за лісом.

Звірята розбіглися по домівках задоволені та щасливі, щоб разом з батьками відсвяткувати Новий Рік. А Їжачок і Зайчик довго ще дивилися на зоряне небо.

– Добре, що ти його запросив. – Промовив Їжачок. – Таке гарне у нас новорічне свято вийшло зі справжнім Дідом Морозом, подарунками.

– Так, гарне свято, – погодився Зайчик, – бо я дуже мріяв його побачити.

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytails/vitalia-savchenko/novorichna-kazka.html>

Сонячний чоловічок

Коли вже те в Бога й діялось, але стояла на березі Славути-Дніпра, нижче острова Козацького, потужна фортеця з невеликою слободою при ній. У тій слободі жила дівчина. Звали її Орися.

Батьки в Орисі давно померли, а інших родичів не було. От і довелося небозі стати служницею в одного жадібного пана, щоб так-сяк прожити. Хоча, як там проживеш? У лахміття вдягалася, у хліву спала, всю важку та брудну роботу справляла. І раділа, коли пан суху скоринку кине, подекуючи: «Тобі, ледарці, й цього забагато. Ич, які щоки на моїх хлібах наїла!»

От якось пан прискіпався до Орісі і навіть сухої скоринки не дав. «Не заслужила, така-сяка, – каже. – А щоб я тебе батогами не пригостив, виший для моєї нареченої рушника. Щоб були на ньому квіти срібні та півники з золотими грєбінцями. І щоб уранці ті квіти розкривалися, а півники – кукурікали».

Нічого не вдієш. Погнала дівчина панських гусей до річки, сіла й заплакала.

– Навіщо, – вимовляє, – рідна матусю, ти мене одну, беззахисну, полишила? Що ж мені робити? Як той рушник шити-вишивати, коли у мене навіть голки немає?

Сидить Оріся, у річку гіркі сльози ронить. А по річці стежечка золота вистилається, прямісінько до сонця. І бачить Оріся, що йде по тій стежці Сонячний чоловічок.

– Добридень, Орісю, – вітається. – Я твоєї матусі посланець. Просила вона передати тобі оцей рушник. І подає дівчині точнісінько такий рушник, як пан вишити звелів.

Зраділа дівчина, подякувала чоловічкові, наказала матусі уклонитися і до пана побігла. Віддала йому рушник, він зрадів, у скриню заховав і говорить:

– Вміла рушника вишити, умій і чобітки для моєї нареченої пошити. І не прості, а сап'янці, з золотими підборами і щоб як ступить моя наречена крок, то в неї з-під чобітка злотий вискакував. Інакше отримаєш батогів!

Пішла Оріся до річки, сіла й заплакала.

– Що ж мені робити? – дзвняньгає. – Як ті чоботи пошити, коли в мене навіть сап'яну немає?

Сидить, у річку гіркі сльози ронить. А по річці стежечка золота вистилається, прямісінько до сонця. І бачить Оріся, що йде до неї по золотій стежці Сонячний чоловічок.

– Добридень, Орісю, – наче душа до душі говорить. – Я твоєї матусі посланець. Просила вона передати тобі оці чобітки. І простягає дівчині точнісінько такі чобітки, як пан пошити звелів.

Вона, звичайно, зраділа, не знає, як чоловічкові й вклонитися, матусі ласкаві слова передати наказує. Взяла чоботи – й до пана. Він подивився, за пазуху чобітки сховав і сичить.

– Бачу, погана служнице, що ти ліньки справляєш. Де, така-сяка, до цих чобітків шовкова суконька, лебединим пухом прикрашена, морськими перлинами та коралями шита? І щоб до обіду впоралася. Інакше скуштуєш батогів!

А самому з думки не сходить:

– Як проста дівка такі дорогоцінні речі зробити зуміла? Мабуть, їй хтось допомагає. Ну ж бо, дізнаюся, та цього умільця до роботи приставлю. Розбагатію, з королівною заморською одружуся, сам королем стану!

Пішов за Орісею потихесеньку та у кущах сховався. А вона, бідна, біля річечки сіла й плаче, гіркі сльози ронить. А по річці стежечка золота вистилається, прямісінько до сонця. І йде по тій стежці Сонячний чоловічок, до Орісі посміхається.

– Бувай здорова, дівчинко, – благовістить. – Я твоєї матусі посланець. Просила вона передати тобі оцю суконьку. І подає дівчині точнісінько таку суконьку, як пан описував. – А ще прийми матусине благословення, бо більше передати тобі їй нічого.

Орися ту суконьку бере, до землі чоловічку тричі вклоняється, від щирого серця дякує.

– Спасибі за ласку, – відповідає їй чоловічок. – І прощавай.

Тут пан із кущів як вискочить! Схопив Сонячного чоловічка й кричить:

– Піймався, такий-сякий! Будеш віднині мені служити!

Так не вдалося панові Сонячного чоловічка втримати. Як у народі кажуть: коло носа в'ється, а в руки не дається. Спалахнув чоловічок – і пропав. І пан разом з ним спалахнув. Так і згорів ущент. Залишилася від нього купка попелу. Дмухнув вітерець, попіл розвіяв. І уздріла Орися, що на тому місці лежать рушник, квітами та півниками шитий і чобітки червоні, сап'янові.

От їй і закортіло.

– Дай, – кмітить, – вдягну суконьку та чобітки, хоч у воду на чарівне вбрання помилуюся.

Вдягла, кинула погляд у воду і застигла. Дивиться на неї з блискучої поверхні чи князівна, чи й королівна. Поки вона так стояла, їхав понад берегом значний козак. Побачив Орисю і одразу ж закохався.

– Стань, красуне, моєю дружиною, – мовить. Вона й погодилася.

Незабаром вони одружилися і жили в любові та радості все життя.

Тут тобі і казочці кінець – пішли баби у танець, за ними дідок шкутильгає, голосно промовляє: «Діло йде до кінця, до весільного вінця. А ти, друже, Богу молись, а сам трудись, бо наша казочка скінчилася – справа завершилася».

* **Дзвяньгати** – говорити плаксиво.

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/sonjachnij-cholovichok-elina-zarzhicka.html>

Новорічні дива

Одного разу, а саме під Новий рік, Дідусь Мороз так заклопотався, що припізнівся з подарунками до дівтори. Ѓноми-помічники дуже поспішали, як могли допомагали. Одні іграшки виготовляли, другі цукерки пакували, треті все це в красиві обгортки загортали, четверті в мішки складали, п'яті вантажили у сани Діда Мороза.

– Ой лишенько, не встигаю, треба ж вчасно роздати дітям і звірятам подарунки, а я тут так довго вовтужуся, ще й шубу десь порвав, треба швиденько зашивати, а часу обмаль, – бурмотів собі під ніс старенький.

А по господарству допомагав дідусеві гном-помічник, що був забудьком страшенним, завжди все плував. Тому до подарунків його й близько не підпускали, та й ім'я мав, через те – Забудько. Почув він, що Дід Мороз бідкається, і каже:

– Давай я тобі допоможу.

– Е... ти знову щось наплутаєш. Ти ж і по господарству ледве справляєшся. То в кашу шишок насиплеш, то в чоботі сніг носиш, то сніговикові замість віника черпака в руки встроиш. То як ти думаєш мені з подарунками допомагати?

– А ти мені напиши на аркушику, кому і що я маю дати, то я за списком роздаватиму.

Замислився на мить Дід Мороз: часу мало, треба щось робити.

– Гаразд, – каже, – доручу тобі звірятам у лісі подаруночки роздати, а сам до діток поїду. Та ти ж гляди, нічого не наплутай. А в допомогу тобі буде ще один гном – Сонько. Він хоч і засинає на кожному кроці, проте, розбудивши його, ти знатимеш, чи правильно все робиш.

– Добре! – зрадів Забудько. Він дуже хотів допомогти Дідусеві Морозові. Хай удвох із Соньком, а все ж краще, ніж просто сидіти вдома і порати нудну домашню роботу.

Покликав Дід Мороз гнома Сонька. Той, позіхаючи, ледве приплентався, мало не заснув дорогою. Дідусь дав йому чарівного млинка і наказав:

– Пильнуй Забудька, і як щось зробите не так, крутни ручку млинка назад, і все повернеться на свої місця, тоді крутни ще раз уперед, і все буде так, як має бути. Тільки ж дивись, не давай млинок до рук Забудькові, бо обов'язково щось наплутає.

Вислухали гноми Діда Мороза і пішли виконувати важливе завдання, а старенький вирушив до дітей. А дорогою назад додому Дід Мороз мав забрати гномів з лісу.

Довгенько помічники добиралися до лісового народу, бо Сонько весь час засинав дорогою, а Забудько його штурханцями будив, і вони мандрували далі. Нарешті дісталися лісової галявини, де виблискувала вогнями святково прибрана красуня-ялиночка. І було тут багато звірят, що співали новорічних пісень, вили хороводи довкола ялиночки.

– Ну? І як ці подарунки їм роздати, щоб залишитися непоміченими, – спитав Забудько у Сонька.

– Треба чарувати, – позіхаючи відповів Сонько.

– То діставай млинка.

– Зараз, – відповів Сонько, дістав млинка з кишені, та тут же й заснув з простягнутою рукою.

– От лихо, а не Сонько, – сплеснув у долоні Забудько. – Зараз я сам усе зроблю. Тільки треба згадати, куди ручку крутити. Як там казав Дідусь Мороз: спочатку побажати, потім покрутити, ні... спочатку покрутити, потім побажати... ні... ой, а куди крутити – вперед чи назад? А, будь що буде. Як щось не вдасться, то все поміняю. – І з цими словами гном Забудько крутнув ручку млинка.

Що тут зчинилося на галявині!.. Звірята вмиль перестали співати і залементували:

– Ой-йо-йой! Що це таке, – крикнув Зайчик, – чого це в мене хвіст Лисички, а мій де?

Тут і Лисичка закричала:

– Не хочу куцого заячого хвоста, віддай мені мій.

Решта звірят оглянули стривожено себе і побачили, що у всіх переплуталися хвости. Все помінялося: у Вовка – хвіст Білочки, у Білочки – Вовчий, у Ведмедя – хвіст Кабанчика, а в Кабанчика – Ведмежий.

– Що за жарти такі? – затріщала Сорока з хвостом Горобчика.

Вовк сидить, смикає білячий хвіст, та де там, не відчепиш, боляче. Поки звірі оглядали одне одного і дивувалися, і мало не пересварилися, гном Забудько не на жарт перелякався.

– Ой, що ж тепер робити? Куди млинка крутити? Треба роздати і назад, – промовив і знову крутнув ручку.

Подарунки вмиль опинилися в лапах у звірят, та тільки знову халепа. Горішки – в Зайчика, мед – у лисиці, в Білочки – кісточка, у Ведмедя – морквина, у Вовка – насіннячко, в Сороки – сметанка, в Горобчика – яблучко, в Їжачка – капустана, в Борсучка – молоко.

– Що це, що коїться? – знову зашуміли звірята, озираючись довкола.

– Йо-йо-йой, – аж підстрибнув на місці Забудько. Почав розштовхувати Сонька.

– Зроби, як треба, зміни, як має бути, – мало не плаче. – Та лише скоріше, бо я знову все переплутав.

– Що зробити? Що змінити? – сонно закліпав, нічого не розуміючи, Сонько.

– Оце, оце припини, будь ласка, – простогнав Забудько, показуючи в бік галявини.

Тут побачив Сонько чудернацьку компанію з переплутаними хвостами та подарунками. Вмиль спати йому перехотілося, бо зрозумів, у яку халепу потрапив. Не впильнував дідусевого млинка, спав собі. Що ж тепер буде? Куди ручку тепер крутити – вперед чи назад, як усе відмінити? Адже млинком керував Забудько, де ж він тепер згадає, куди крутив. А на галявині такий стоїть лемент, що гноми аж зіщулилися за пеньком, не знають, як їм бути. Аж тут засяяла зірка, почувся передзвін дзвіночків – то Дід Мороз повертається від дітвори, має гномів з лісу забрати. Затихли і звірі на галявині. А сани з Дідом Морозом зупинилися біля самої ялинки. Побачив Дідусь, що накоїли його помічники-гноми, махнув своєю чарівною палицею – все стало на свої місця. Хвости повернулися до своїх господарів, і подарунки теж. Зраділи звірята, почали дякувати Дідові Морозові! А він з ними пісень співає й непомітно гномам головою киває. Знову махнув чарівною палицею, і гноми відразу опинилися в снях. Попрощався Дід Мороз із звірятами, сів у сани і помчав додому. А вдома суворо на гномів глянув і каже:

– Що мені порадите тепер з вами робити?

– Не знаємо, – тихо відповіли похнюплені помічники. – Не сердься, ми більше так не будемо.

– Еге ж, не будете, я про це подбаю, – хитро всміхнувся у вуса Дід Мороз.

З того часу Сонько пильнував Забудька, щоб той нічого не забував і не плував. І навпаки, Забудько пильнував Сонька, щоб той не спав на кожному кроці.

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/vitalia-savchenko/novorichni-diva.html>

Як козак пихатого пана провчив

Було це за часів **великого гетьмана**. Збирав тоді гетьман Богдан військо, щоб свободу Україні здобути. Тільки як його усіх селян оповістити, щоб до війська збиралися? І вирішив тоді гетьман по всій Україні **універсали** розіслати. Ну, звичайно, покликав писаря, розказав йому, що і як писати. Той зробив скільки-то копій. Тоді гетьман до козаків звернувся: “Гей, дітки! Хочу я сповістити народ наш, щоб у кожному селі усі, хто сили має, озброювалися, били панів із підпанками та до лав війська козацького поспішали. Бо ж бо тільки великими силами зможемо

подолати ворогів наших. Хто з вас погодиться по панських маєтках їздити, правду про діло наше святе розповідати?”

Звичайно, визвалися сміливці, і серед них козарлюга один. Його товариство Швидкоглядом охрестило. Такий спритний, швидкий та вдалий, а розумний же, Господи! Все каламбурить, каламбурить, а, бува, полковник тільки скаже: “Треба подумати, як те і те зробити”, як у козака вже й план готовий є. Або все лежить, спить, або люльку палить, аж як мусять гінця посилати, обов’язково цього молодика кличуть, бо він за годину куди завгодно дійде й назад повернеться. Знали братчики, що **химородник** він, тому і зверталися за допомогою ті, кому потрібно або важке поранення якнайскоріше загоїти, або про долю жінки чи нареченої зниклої дізнатися.

Так ось, взяв Швидкогляд універсал, за пазуху поклав, гетьману вклонився, оселедець навколо лівого вуха закрутив і пішов із табору, поки інші гінці коней сіддали.

Зайшов у ліс, тричі через голову перевернувся та перетворився на вовка-сіроманця, і як припустить! Дістався села, став людиною і до найбіднішої хатки

шмигонув. Там з хазяями – шу-шу-шу! – побалакав, вони народ і запросили на околицю. Честь-честю зачитав дядькам універсал, розтлумачив, як до війська дістатися, і знов ноги в руки та гайда!

Багато міст побачив та сіл обійшов і одного разу завітав до одного маєтку панського, тільки почав до людей говорити, як сталася несподівана річ – заманулося пану на полювання поїхати. Він до лісу, а там почесне зібрання гомонить.

Ну, служки схопили Швидкогляда, перед очі панові поставили. Пан від люті аж посинів.

– Ти навіщо, такий-сякий, мою землю топчеш, моїх рабів бунтуєш? – бризкає слиною пан.

Скривився козак, наче кисле проковтнув:

– Хіба це твоя земля? І де тії раби? Це наша земля, і ми – люди вільні.

– Моя! – горлає пан. – У мене про це грамота є, королем затверджена. І всі, хто на цій землі живе – мої раби.

– Так на цій землі не тільки люди живуть, – сміється Швидкогляд. – Тут ще й вовки, лиси, ведмеді мешкають. А вже про птахів та комах і казати годі. Невже ж і вони твої раби? До речі, ти, паночку, їх про це сповістив?

– Отакої! Мені не треба цю мізерію сповіщати! – пихато відповідає пан. – Як схочу, то накажу усіх птахів перестріляти, усіх комах перебити. Я – хазяїн. Що бажаю, те й роблю. Ось зараз звелю коней з візка випрягти, а отих нікчемників, що бунтувати супроти моєї милості хотіли, запрягти. І сам у той візок всядуся.

Махнув своїм поплічникам, вони шаблюки вихопили, на людей посунули. Ну, Швидкогляд плечима повів, чубом тряхнув – пан про нього і забув одразу. Шепнув щось козак сільським ватажкам, а потім у лісову хащу подався.

Панові ж служники повипрягали коней, а замість них самих старих та шанованих дідів повпрягали. Пан зареготав, у візок всівся й горлає.

– Ну ж бо, мої коники прудконогі, біжіть до болота. Ми там полювання на комах влаштуємо. Хто більше комарів спіймає, тому ласкаво дозволю у своєму лісі мухомори збирати. Дивіться, – загрожує, – якщо будете повільно рухатися, то скуштуєте батогів.

Перехрестилися дідки і мерщій до багнища. Та так швидко, що слуги панські повідставали.

А Швидкогляд у цей час за кущем тричі через голову перевернувся і перетворився на комарика. Полетів до болота, зібрав комах до дідька лисого, навчив, що робити, і далі полетів.

Прилетів до барлогу ведмежого, тричі через голову перевернувся і перетворився на ведмедя. Заревів так, що кудlach із домівки вискочив, наче ошпарений. Зібралися й інші тварини. І з ними чаклун побалакав, чомусь навчив та й знову тричі через голову перевернувся і перетворився на сокола. Полетів сокіл, заклекотів; зібрав таку зграю, що й за сім п'ятниць не перелічити, і птахам завданнячко дав.

У цей час приїжджає до багна пан.

– Тпру! – репетує. – Нумо, коники, біжіть, комах ловити. – Дідки й порозбігалися.

Сидить пан у візку, зітхає. Відкрив рота, а туди комарів налетіло! І кожен за язик ужалити намагається. Інші комарі теж гав не ловлять, куди заманеться пана жигають. Дзижчать: “Не раби ми тобі, пане, не раби!” Він спочатку одмахувався, а потім з візка зіскочив. “Рятуйте!” – галасує.

Тільки з візка зіскочив, як бачить – ведмідь до нього прямує, а за ним і лиси, і зайці, і білки, кого тільки нема. Пан навтьоки. Та де там! Спіймали його, заламали, і – лась! лась! – давай сердешного хворостинити. Хто по спині, а хто і нижче. Товкли його, товкли, аж втомилися. “Ну що, – питають, – більше не будеш нас зневажати, своїми рабами обзивати?” Дивляться: а пан ледь живий лежить. Ну, то й звірі у своїх справах і порозходилися.

Хотів пан встати, та ноги в нього підгинаються, дрижать, от він накарачках з лісу й почвалав. Аж звідки і взялися птахи. Такого галасу наробили, аж луна розляглася. А він чує: “Не раби ми тобі, не раби!”

Виповзає пан з лісу, а там люди стоять, гиготять, аж за боки взялися. І виходить вперед Швидкогляд, посміхається люб’язно.

– Що, – каже, – паночку, отримав розуму через задню браму? Чия це земля, відповідай!

– Ваша, – шепоче пан. – І ви всі вільні. Тільки життя, життя даруйте!

Козак йому:

– Щоб сьогодні ж усім вільну дав, бо як повернуся, то замало тобі не буде.

Пішов собі Швидкогляд далі, по інших містах та селах, поніс звістку радісну про волю народну.

Пан той, бають, не збрехав, у той же день усіх селян звільнив, гроші бідним пороздавав, а сам до Англії подався. У них, англійців, усюди лад, ні комах, ні звірі, ні птахи не розмовляють; хіба що папути у цирку. А це ж зовсім інша справа.

Чи правда воно, чи брехня – не знаю. За що купив, за те й продаю.

* **Великий гетьман** – гетьман Богдан Хмельницький.

* **Універсалом** називається документ, що у феодальній Речі Посполитій і на Україні XVI-XVIII ст. мав характер публічно-правового акта (маніфест, жалувана грамота й ін.)

* **Химородник** – так називали віщунів, характерників на Запорозькій Січі.

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/jak-kozak-pihatogo-pana-provchiv-elina-z.html>

Як Іванко навчився правду казати

Жив собі хлопчик Іванко, дуже допитливий та непосидючий. Гасав подвір'ям за котом Мурчиком і дошкуляв йому, як міг. Робив чимало капостей бабусі, ховаючи її окуляри чи тапці, і веселився, коли вона бідкалася, куди це вони пропали. Коли ж Іванка питав хто, чи часом не бачив ті чи інші загублені речі, то він легко обманював, ніби нічого не знає.

Одного дня хлопчик бігав по хаті за Мурчиком, намагаючись його впіймати, та кіт увесь час спритно ховався. То стрибне на поличку, то заховається під ліжку, а Іванко ніяк не вгамується. Врешті схопив віника і нумо штурхати ним під ліжком. З переляку Мурчик вистрибнув на вікно, а хлопчик щодуху гепнув віником по вікні. Зачепив мамину улюблену вазу, що там стояла, вона впала і з дзенькотом розбилася об землю. Кіт дременував аж на шафу в передчутті гучної сварки, а на шум зайшла в кімнату мама.

– Що це в нас тут коїться? Хто розбив мою вазу? – суворо спитала.

– Це не я, – відразу обманув Іванко, – це Мурчик стрибав по вікні, мух ловив.

Мама нахмурила брови, озирнулася і побачила кота, що зіщулився на шафі.

– Ану геть мені з кімнати, капосний, – сердито гримнула на Мурчика.

Той стрибнув на підлогу і гайнув за двері. А мама заходилася прибирати скалки розбитої вази. Хлопчик теж тихенько вислизнув з кімнати, задоволений, що так легко викрутився і не отримав маминих штурханців. Бачить, Мурчик сидить під табуретом на кухні й вилизує лапку. Знову закортіло малому позбиткуватися з кота. Тихенько підкрався та як смикне Мурчика за хвоста, що той аж від болю та несподіванки заверещав і стрибнув на фіранку. Що тут почалося! Карниз раптом обірвався, кіт з гуркотом полетів на підлогу, скидаючи все, що потрапляло під лапи, і мама вже тут як тут.

– Та що ж це діється? Хто знову шкодить?

А Іванко знову за своє:

– Це, мамусю, наш Мурчик бешкетує.

Кіт тільки з докором глянув на хлопчину і ображено шмигнув під стіл. Мама вже не на жарт розізлилася і нумо сварити-вичитувати Мурчика. Казала, що вижене його з дому за капості, що і молока не заслужив пити в їхньому домі. І ще багато чого, та кіт уже не чув, бо так йому прикро було, що він вислизнув з кімнати. А задоволений собою Іванко і собі слідом за ним.

Усі знають, що в старих будинках живуть домовики-помічники. Отож і в будиночку, де живе наш хлопчик, теж є такий домовичок. Звати його Правдолюбом, бо не терпить брехні і сам завжди каже тільки правду. Хатинкою йому слугує комірка, де Іванкова мама тримає всіляку консервацію, борошно, цукор, крупу та ще багато всякої всячини. Двері в комірку завжди трішки відчинені, бо Мурчик там мишей полює. Ось сюди наш котик і чкурнув після маминої сварки. Сів на порозі, роззирнувся і тихенько нявкнув – покликав домовичка. Той відразу ж визирнув із-за баночки з абрикосовим варенням.

– Чого тобі, Мурчику?

– Ой, Правдолюбє, рятуї мене якось від того хлопчиська, бо терпіти його витівки вже не маю сили. Я мовчав, коли він ганяв мене по хаті та штрикав віником, терпів, коли тягав мене боляче за хвоста, та більше терпіти не можу. Бо він знущається, на мене своїй мамі наговорює весь час, обманює її. Це так образливо, бо сварить вона мене ні за що.

– Халепа, – відказав домовичок. – Треба якось хлопчиська провчити, від брехні відучити. От тільки я ще не придумав як.

Враз на порозі комірки з'явився наш Іванко. Домовичок шуснув за баночки з варенням і там причаївся, а хлопчина, побачивши кота, захотів знову позбиткуватися з нього. Але, помітивши стільки улюбленого варення, відразу забув про Мурчика і потягнувся до найближчої полиці за баночкою. Швиденько впоравшись із кришкою, Іванко почав ласувати смакотою і захопився так, що й не помітив, як спорожнив усю баночку. Спохопився лише тоді, як у руках лишилася порожня баночка:

– Ой лишенько, що ж тепер мамі казати? – подумав хлопчик, а тут, немов навмисне баночка раптом вислизнула з липких рук і гепнула на підлогу. «Дзень-дзелень» розляглося по комірці. Мурчик принишк у куточку, а мама вже на порозі.

– Та що ж це сьогодні за день такий? – суворо спитала, дивлячись на сина.

– Хто варення з'їв, а баночку розбив?

Іванко безпорадно озирнувся і побачив кота.

– Ось! Це він з'їв варення, і банку теж він розбив, – швидко знайшовся малий. А Мурчик мало не заплакав від образи. Знову хлопець на нього наговорює. Мама аж почервоніла від обурення, бо бачила замурзане варенням синове личко і зрозуміла, що дитина її обманює, та й не їдять коти варення.

– Ага, – промовила, – ну коли так, то нехай, але знаєш, Іванку, маю розповісти тобі маленький секрет – це варення чарівне. З'ївши його, не можна казати неправду, бо вмить станеш крихітним. Від здивування у хлопчика широко відкрилися очі, а мама повернулася і вийшла з комірки.

Всю ту розмову, звісно ж, чув домовичок Правдолюб і відразу ж зметиковав, як провчити малого брехунця. Коли мама вийшла, він плеснув у долоньки, і хлопчик відразу зменшився, став крихітним, як і казала мама. Ох і налякався Іванко, а кіт нявкнув – заговорив людською мовою:

– От тепер знатимеш, як обманювати маму і ображати невинного.

– Ой-ой-ой, – заплакав малий, – що ж тепер буде зі мною?

– Що буде? – втрутився в розмову Правдолюб. – Та те й буде: лишишся малесеньким назавжди, аж до того часу, поки не навчишся правду казати, інших не ображати.

Заплакав Іванко ще дужче: як тепер усе виправити? Зрозумів хлопчина, що вчинив негарно і недобре. Всі свої витівки звалив на Мурчика, образив його, скривдив, і матусю обманув не раз. Ох, негарно, ох, і прикро ж... Не хотів Іванко

залишатися крихітним, тому чемно запитав домовичка, як йому все виправити. А Правдолюб був дуже справедливий і добрий, тому підказав хлопчикові вихід.

– Ти, – каже, – мусиш підійти до мами, розповісти їй усе по правді, все, як було, вибачитися за брехню. Та й котика перепросити за злі витівки, жарти та обман.

– Але ж... мамуся мене навіть не побачить, бо я он який маленький, – захвилювався Іванко.

– Не біда, я тебе збільшу, – пообіцяв домовичок, – але ж гляди, не дотримаєш слова, обманюватимеш, то знову станеш малесеньким, і тоді вже ніхто тобі не допоможе.

– Я виправлюся, обіцяю, – сказав малий.

Правдолюб хитро підморгнув Мурчикові, ще раз плеснув у долоньки, і хлопчик знову став таким, як був перед тим. Іванко подякував домовичкові та й побіг до мами. А вона саме йшла прибирати до комірки розбите скло.

– Матусенько, вибач мені, будь ласка, це я нашкодив і в кімнаті, і на кухні, і в коморі, а не Мурчик. Не виганяй його з дому, бо у всьому винен лише я. Я тобі обіцяю, що більше не буду так поводитися і обманювати не буду ніколи-ніколи, не хочу залишитися назавжди крихітним.

Мама посміхнулася і вибачила сина:

– Добре, що ти правду сказав, добре, що зрозумів, бо брехня, дитино, – поганий товариш, – і, погладивши Іванка по голові, пішла до комірки. Хлопчик кинувся шукати Мурчика, а той саме сидів ображено на ганку і, побачивши малого, вже зібрався чимдуж утікати, бо хто знає, що цього разу той утне. Та Іванко присів поряд, погладив kota і сказав:

– Пробач мені, Мурчику, за всі мої капості, пробач. Я більше ніколи не буду тебе ображати, не наговорюватиму на тебе мамі.

Кіт у відповідь тільки замуркотів і потерся до хлопчикової руки.

– З того часу вони стали гарними приятелями. Іванка ніби підмінили, він не знущався з Мурчика, нікого не обманював, не ображав, а як траплялася яка халепа, завжди чесно признавався у тому, що зробив, бо добре запам'ятав Правдолюбіву науку. І про домовичка нікому не розповідав, бо це була їхня з Мурчиком таємниця.

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/vitalia-savchenko/yak-ivanko-navchivsvya-pravdu-kazati.html>

Про рибалку та русалку

На березі Славуті-Дніпра жив молодий рибалка Василько. Вранці на легенькому човні виходив на риболовлю, вдень відносив рибу до найближчого села, ввечері налагоджував сітку, а вночі сидів на березі під вербою і грав на сопілці.

Якось уместився Василько під улюбленою вербою, дістав сопілку, підняв очі й замилювався. Небо над ним, наче килим синій шовковий. По ньому, ніби каміння коштовне, розкидані зорі ясні, а місяць – мовби срібна таріль блищить. Тут і соловейко затьохкав. Боже правий, як же гарно він співав!

Заслухався Василько, тихо сидить, навіть ворухнутися боїться – щоб маленького співця не налякати. Та що це? Чує Василько, як до соловейкового приєднався чийсь ніжний голос.

– Хто це? – дивується молодий рибалка.

Аж бачить: берегом дівчина йде. І така гарна, що очей не відвести. Тоненька, неначе тополя молода, личко біле, чорні брови на високому лобі шнурочком вигинаються, на щоках тінь від густих вій, а довгі золоті коси аж землі торкаються. Йде дівчина тихо – наче пливе, що їй травичка під її ходою не ворухнеться. Йде й співає. Та так жалісно!

Здивувався парубок, бо ніколи не бачив такої краси.

– Ти хто? – скрикнув.

Зойкнула дівчина і кинулася навтьоки. Молодий рибалка за нею, та де там! Зникла красуня, як і не було. Шукав її Василько всю ніч, гукав, молив показатися, не знайшов...

Наступного дня ледь ночі дочекався. Сів під вербою – жде. Не з'являється дівчина, що поробиш? Взявся він тоді за сопілку, заграв мелодію сумну, ту, що дівчинонька учора співала. Закінчилася мелодія – дивиться: чарівна незнайомка поруч стоїть. Зрадів Василько, взяв дівчину за руку, біля себе посадив. А вона ж холодна! – змерзла, чи що? Почав її юнак розпитувати, звідки вона, де живе. Незнайомка питає:

– А не злякаєшся, козаче, якщо про мою долю дізнаєшся?

Василько запевнив її, що і чортів з пекла не злякається, якщо вони сюди завітають.

Ось дівчина і розповіла, що звати її Оксана, що колись, ще сто років тому, з батьком та матір'ю мешкала вона у сусідньому селі. Влітку, саме коли їй сімнадцять

років виповнилося, напав на село великий загін татарський, почав селян грабувати, домівки палити, старих та малих вбивати, а молодих та здорових у полон брати.

Рідну матусю татари полонили, а батько їй на допомогу кинувся – тут його й вбили. Сама Оксана, відбивалася від поганих, скільки сил стало, а потім кинулася навтьоки, от на березі ріки й опинилася...

– Вирішила: краще пропаду, ніж у полон піду до **невіри**. Та й з розгону у річку шубовснула. Отак я і стала русалкою. Живу тепер разом із сестрами-русалками у глибокому вирі й сумую за свіжим повітрям та рідною землею, – закінчила розповідь Оксана.

Василько їй про себе розповів. Так і сплив час за розмовами.

– Чи побачимось ми наступної ночі? – попрохав молодий рибалка.

– Живим не можна товаришувати з мертвими, – похитала головою русалка. – Це вкорочує людині віку. Я не хочу спричинити тобі лихо.

Але парубок наполягав, і вона погодилася.

Кожної ночі зустрічалися рибалка із русалкою. Палко покохали вони один одного. Став тоді благати Василько русалоньку:

– Залиш своїх подруг, увійди господинею до моєї хати!

– Ти гадаєш, що це так легко? – сумно відказала русалонька.

– Але ж можливо? – не вгамовувався парубок.

– Майже ні.

– Задля тебе я готовий усі **пороги** на дірявому човні перетнути! Серце своє тобі віддати! Невже сила нашого кохання не переможе всі скрути?

Ніжно посміхнулася Оксана.

– Завдяки твоїй любові я почала відчувати дихання живої людини. Іноді здається, що серце от-от заб'ється. Але, щоб я воскресла, ти повинен пройти важке випробування.

– Яке, кохана?

– Чи готовий ти терпіти біль? Готовий чекати?

– Готовий! – скрикнув Василько.

Тоді простягнула Оксана парубкові ніж гострий.

– Дай мені краплю своєї крові. Я прикладу її до серця. А тобі доведеться три роки носити цю каблучку, дивовижними самоцвітами вкриту. Як одягнеш її – відчуєш, що наче у полум'ї гориш. І нічим той жар не втамувати, водою не залити, землею не загасити. Витерпиш – на цьому ж місці через три роки зустрінемося. Відчуєш, що немає більше змоги терпіти – зніми каблучку. Але тоді ти мене ніколи не побачиш, – попередила русалка.

Не роздумуючи, полоснув себе Василько ножем гострим, впали краплі крові на дівочу хусточку. Приклала Оксана її до серця, одягла на палець коханому каблучку, дивовижними самоцвітами вкриту – і здригнувся парубок від жару пекельного. А дівчина тієї ж миті зникла.

Підійшов Василько до ріки, руку з каблучкою у воду опустил. Не втамовується біль. Лець до хати дошкандибав...

Минув рік, другий почався. Чекає молодий рибалка Оксану, нестерпний біль йому кров палить, кістки плавить, а він все свою любу пригадує, на березі сидить, на сопілці пісні для неї грає.

Ось і третій рік минув. Прийшов Василько на берег, чекає. Коли сонце сіло за обрій, почув він спів сумний, зойки жалібні. Захвилювалася вода у річці, завирувала. Піднялася з води кохана Оксана. І така гарна, що очі вбирає. Тоненька, наче тополина, личко біле, чорні брови на високому лобі шнурочком вигинаються, на щоках тінь від густих вій, а довгі золоті коси аж землі торкаються.

Вийшла на берег, до ріки повернулася. Вклонилася низенько і тихо вимовила.

– Прощавайте, сестри. Я вас ніколи не забуду. – І до Василька: – Здоров будь, любий!

Обійняв Василько дівчину й почув, як б'ється її серце.

Побралися молоді. І з того часу жили довго і щасливо.

Тільки я, бідака, щастя не маю, свою долю шукаю, поміж хат тиняюсь, сльозами вмиваюсь, бо ж мені перша хазяйка чарку не наливала, а друга – хлібця не давала. Тепер сиджу на колоді, у чужому городі, вам – казка, а мені – ковбаска.

* **«Невірою»** або **«невірними»** українці, християни за віруваннями, називали татар, мусульман.

* **Пороги** – йдеться про Дніпрові пороги. Їх було дев'ять: Кодацький, Сурський, Лоханський, Дзвонецький, Ненаситецький, Вовнизький, Будильський, Лишний, Вільний.

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/pro-ribalku-ta-rusalku-elina-zarzhick.html>

Мар'янчина пригода

Жила собі дівчинка Мар'янка, гарна, розумна, але страшенно вередлива й лінива. Іграшок у неї було так багато, що і дня б не вистачило, щоб їх усі порахувати. А дівчинка не вмiла гарно поводитися з іграшками – розкидала, ламала і не хотiла їх прибирати. В Мар'янчинiй кiмнатi нiколи не було порядку. Іграшки – на підлозі, під ліжком, книжечки – порвані, і мама завжди сварила малу, бо хотiла привчити її до порядку. Та дівчинка була вперта і робила все по-своєму. Ось зайчикові бантика з вушка відірвала, мавпочці хвостика пошкодила, собачці розірвала лапку. Та й зовсім не жаліла іграшок.

Одного дня у гості до мами завітала подруга і принесла Мар'янці гостинці та новесеньку ляльку. Дівчинка раділа, смакувала шоколадкою і гралася лялькою,

забувши про всіх на світі. Та коли мамина гостя пішла, мама зайшла в кімнату до доні і сплеснула руками:

– Доню, ну що ж ти знову все порозкидала, нову ляльку шоколадом замурзала? Прибери негайно, бо не підеш сьогодні на прогулянку. Я за десять хвилин зайду, і щоб був мені в кімнаті порядок.

Мар'янка надула губки: ох, і не хочеться їй прибирати, але ж мама сваритиме, і погуляти теж хочеться. Та що вдієш, взялася за прибирання. Зайця кинула за шафу, мавпочку – під ліжку, собачку і книжки будь-як запхала в шухляду, ляльку смикнула за коси, витерла об платтячко руки від шоколаду і кинула її за диван. Решту іграшокпорозсувала по кутках та скриньках і, задоволена собою, побігла хвалитися мамі, що вже порядок зробила. Мама заглянула в кімнату, побачила, що прибрано, похвалила Мар'янку.

– Ну, коли ти така чемна, то збирайся, підемо гуляти, купимо морозива, – пообіцяла.

Дівчинка радо заплескала в долоньки. А вже біля крамниці запитала:

– А іграшку нову мені купиш?

– Е ні! Іграшок у тебе вже стільки, що ти їм не можеш дати лад.

– Ну купи, – почала скиглити вередуля. Але мама пройшла повз крамницю з іграшками, дівчинка аж заплакала зі злості, та мама не зважала.

Вже ні гуляти, ні морозива малій не хотілося. Ображено надула губки і незадоволено йшла біля мами. Вдома мама суворо наказала:

– Іди мий руки, пообідаєш і негайно спати. Мар'янка неохоче почалапала у ванну кімнату. За обідом вона ще шморгала носом, а коли йшла в ліжечко, попросила маму почитати казочку. Та мама сказала:

– Ти погано сьогодні поводитися, казку читати не буду, подумай про свою поведінку, і хай казка тобі присниться.

Поцілувала доню і вийшла з кімнати, причинивши двері. Дівчинка думала:

– Чому, ну чому мама не захотіла купувати іграшку?

Думала-думала та так і заснула непомітно.

І приснився Мар'янці такий дивний сон. Іде вона стежинкою, довкола – квіти, дерева, метелики літають. Аж раптом чує шум за найближчим кущем. Зазирнула вона обережно за кущ, бачить галявинку, а на ній сидять і стоять її іграшки і про щось галасують. Прислухалася дівчинка і почула ось що:

– Мені вона лапку розірвала, он аж вата випадає,- пожалівся Собачка.

– А мені хвостика пошкодила, – жалілася Мавпочка, – тепер не зможу на дереві висіти.

– А мого чудового бантика з вушка зірвала, – плакав Зайчик.

Раптом на середину галявини вийшла нова Мар'янчина Лялька і гірко-гірко заплакала:

– Я була така гарненька, чепурненька, так раділа новій своїй подружці, з якою буду гратися, а тепер подивіться на мене. Мої коси розтріпані, бо вона їх смикала, а

моя чудова суkenочка тепер, як ганчірка, бо вона витерла об неї свої брудні руки від шоколаду. Я пом'ята і брудна, ще й кинула мене за диван, а там темно і страшно.

– І мене скривдила, і мене, – гукали інші іграшки звідусіль. Такий галас зчинився, хоч вуха закривай.

– Гей, заспокойтеся всі, – крикнула Мавпочка. – В нас тут збори чи базар? Вирішуймо, що маємо далі робити.

– А провчімо нашу дівчинку, – сказав Зайчик.

– Як це? Як? – зашуміли іграшки.

– А ось як, – каже Зайчик, – ми від неї геть підемо, знайдемо собі іншого господаря.

– Правильно, – крикнув Собачка, і всі іграшки знову зашуміли, загули.

Мар'яночка аж очі примружила, щоб не бачити цих зборів, і так їй стало соромно і страшно, що вона розплакалася і... прокинулася. Роззирнулася довкола, а вона вдома, не на галявині, і ніяких зборів немає. Дівчинка швиденько встала з ліжка і побігла до мами, щоб розповісти, що їй наснилося. А мама вислухала доню і каже:

– Що ж, таке може бути й насправді, тому тобі треба вибачитися перед іграшками і надалі дуже добре з ними поводитися, бо підуть від тебе.

І мама легенько й непомітно посміхнулася. А дівчинка чимдуж побігла до своєї кімнати, позбирала іграшки, акуратно порозкладала по шухлядках та поличках, а тих, кого найбільше скривдила, притулила до себе і прошепотіла:

– Вибачте мені, будь ласка, я ніколи не буду більше вас ображати, не буду ламати.

Віднесла їх до мами і каже:

– Мамусю, чи можемо ми ці іграшки відремонтувати?

– Авжеж можемо, – усміхнулася мама.

І взялися разом до роботи. Позашивали, попрали, попрасували, причесали, і до вечора іграшки Були як новенькі. А Мар'яночка аж сяяла від щастя. Зрозуміла, як треба поводитися з іграшками.

– Більше я не буду кривдити, ламати, розкидати іграшки, – пообіцяла мамі.

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/vitalia-savchenko/mar-yanchina-prigoda.html>

Як у Червоного крана голова
розболілася

– Плюх! – простогнав Червоний кран. – Як мене болить голівонька... Плюх-плюх!

– Чому болить? – зацікавився його рідний брат – Синій кран. – То, мабуть, ти замість гарячої холодну воду даєш.

– Та ні. Воду я даю ту, що треба. Але мій маленький хазяїн завжди так погано мене закручує. Іноді буває сильно-сильно, аж зуби скреготять, а іноді так, що з носа тече, – поскаржився Червоний. – Ух-плюх-плюх!

– Не скигли. Краще обв'яжи голову хустинкою – це добре допомагає, – порадив йому брат.

– Вже пробував. Аніякого полегшення, – зітхнув Червоний.

– Тоді треба негайно звертатися до Майстра, – повчально задзюркотів Синій. – А поки що терпи!

– Та я вже тер-плюх! – розридався Червоний.

У цей час Матуся суворо наказала Хлопчикові: “Треба негайно вимити руки. Дивись, які вони брудні!”

Хлопчик підійшов до кранів, крутонув Червоний кран і... на його рученята ринув потік гарячої води.

– Ой, пече! – заквилив Хлопчик. – Мамо, допоможи...

Мати миттю опинилася біля кранів і негайно перекрила паруючий потік. А потім викликала Майстра. Цей поважний чоловік уважно оглянув хворого, глибокодумно почухав потилицю, потім на щось натиснув, щось покрутив, струсив долоні, вгледівся уважно і покликав Хлопчика:

– Хазяїне, підходьте, роботу приймайте.

Хлопчик сторожко наблизився і підставив кінчик пальця під тоненький струмочок.

– Усе гаразд! – радісно вигукнув він.

– Фур-фур! Усе гаразд! – погодився з ним Червоний кран. – Як добре почуватися здоровим!

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/jak-u-chervonogo-krana-golova-rozbolila.html>

Про ромашку та мурашку

На галявині лісу росла собі Ромашка, одним-однісінька. Поряд росли дзвіночки, кульбабки та багато різних квітів. Та лише Ромашка – одна. І було їй дуже сумно, ні з ким поговорити. Дзвіночки передзвонюються між собою, кульбабки зайняті своїми парашутиками-насінінками, весь час повчають їх, як найдалі літати. А до Ромашки нікому діла нема.

Та одного дня все змінилося. Якось під вечір почула Ромашка, що хтось тихенько плаче. Озирнулася довкола і побачила маленьку Мурашку.

– Гей, малечо, ти чого плачеш?

– Ой, як не плакати, коли ніжечка дуже болить, – відповіла Мураха.

– А що сталося з твоєю ніжкою? – стривожено спитала Ромашка, бо була дуже добра і завжди всіх жаліла.

– Я її подряпала, і тепер йти не можу. Бачу хмара насувається, дощ буде, а додому мені далеко, – сказала Мурашка і знову заплакала.

І справді, потемніло, заgrimіло, пішов густий дощ.

– Ховайся, – крикнула Ромашка і низенько нахилила свою голівку, утворивши затишну, чарівну білу парасольку для Мурашки.

– Ой, спасибі тобі, Ромашечко, що заховала мене від дощу, а чим я тобі віддячуся?

– А ти поговори зі мною трішки, бо дуже мені самотньо тут.

Розмовляли вони, розмовляли, аж поки дощик не закінчився. Мураха розповідала, де бувала, що бачила, а Ромашка уважно слухала і всміхалася, раділа, що знайшла собі подружку. Коли дощик перестав крапати, Ромашка підвела голову до сонечка, що з'явилося між хмарками, аби просушити свої пелюсточки. А Мурашка зібралася йти додому.

– Куди ж ти з хворою ніжкою підеш, біднесенька? – зупинила її Ромашка.

– Попросімо дядечка Подорожника, хай полікує, він добрий лікар.

А дядько Подорожник ріс поряд, почув про Мурашчину біду, дав краплинку свого соку, Ромашка свою пелюсточку для перев'язки, та й полікували Мурасі ніжку. Тут ще й дядько Джміль мимо пролітав, Ромашка його попросила допомогти Мурашці дістатися дому. Він теж не відмовив, посадив її собі на спину та й полетів до мурашника. Ох і дякувала Мурашка новим друзям. А дядько Джміль підморгнув Мурасі і промовив:

– Завжди пам'ятай, ніколи нікого в біді не лишай. Тоді завжди знайдеться хтось, що й тобі допоможе колись, – та й полетів собі, а Мурашка помахала йому вслід лапкою і, задумавшись, пішла до дому.

З того часу вона часто провідувала Ромашку, розповідала їй про новини в мурашнику чи лісі, не забувала подружку. І якось також віддячила Ромашці добром за добро. А було це так. Настав час Ромашці висипати достигле насіннячко, а на біду вітру нема, насіння не рознесеться галявиною. Зажурилася наша Ромашечка, ось тут і допомогла Мураха подружці. Покликала всіх своїх родичів, а вони схопили кожна по насінинці і розбіглися в різні боки галявини, залишили там насіннячко та й пішли по своїх справах. А наша Мурашка задоволено потерла лапку об лапку і сказала:

– Наступного року ти вже будеш на галявині не сама, не сумуватимеш. І підморгнула дядькові Джмелеві, котрий пролітав поряд. Добром за добро.

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/vitalia-savchenko/pro-romashku-ta-murashku.html>

Як козак у водяного царя служив

Зібралися якось козаки у похід проти турків. Збудували чи вісімдесят, а чи й сто чаечок, повсідалися, веслами змахнули і – гайда! Пливуть, шаблі гострять, мушкетери заряджають, оповідки старих запорожців слухають та пісні співають.

Так і спустилися Дніпром аж до **Кінбурзької коси**, а вночі й у Чорне море вийшли. Тільки виправили курс на **Кафу**, як розігралася на морі буря. Завив вітер, закружляв поміж чайками, побігли по морю сиві хвилі із білими чупринами, побігли та й на чаечки кинулися. Схопила кожна хвиля по чайці, угору підняла і міцно тримає, не випускає.

Не встигли козаки здивуватися, як випливають з глибин морських дивні риби. Луска в них червона, хвости сині, а над пащами вуса звисають – ну справжнісінькі тобі запорожці! Підпливають риби до головної чайки, якою отаман козацький правив, вклоняються низенько й чемно промовляють:

– Наш володар, цар морський, шле славним козакам своє вітання і запрошує до себе в гості когось із вас, на кого громада вкаже. Дуже бо йому лицар запорозький потрібен.

Ще раз вклоняються й відповіді чекають.

Розреготалися козаки: як так? Чужинський цар нам вказувати сміє? Не бувати цьому!

Отож відмовили вони тим риbam, ті й відпливли.

Тільки відпливли, аж почорніло море. Стали хвилі заввишки з гори високі, підняли чаечки у небо, а між горами провалля відкрилися, а у тих проваллях вода, наче вар кипить. І випливли до козаків гади морські, незнані й невидані. Луска в них горить, золотом-сріблом переливається, а з пащі ікла гострі стирчать.

Підпливають гади до головної чайки, в якій отаман козацький рулем правив, вклоняються низенько і чемно промовляють:

– Наш володар, цар морський, шле славним козакам своє вітання і запрошує до себе в гості когось із вас, на кого громада вкаже. Дуже бо йому лицар запорозький потрібен.

Ще раз вклоняються й відповіді чекають.

Отаман в козаків розумний був, тож вирішив справу миром розв'язати. «Так і так, – рече, – не можемо віддамо душу християнську на погибель. Ви, гади морські, передайте його величності від усього війська нашого уклін і скажіть, що запорожці

без бою товаришів на смерть не видають. От, якщо чимсь іншим, то ми його величності прислужитися готові».

Тільки він слова ті зронив, як гади морські у воду пірнули і зникли.

І одразу на небі сонце засяяло, стих вітер, хвилі почали меншати й, за декілька хвилин, опустили чайки долу. Одна біля одної поставили, наче на плацу у ряди вишикували. Тут заграли музики, заревли сурми і піднявся з глибин морських сам морський цар. Сидить цар на дельфіні, у правиці золотий тризубець, коралюми та перлинами прикрашений, тримає, а лівою поводи натягує. За царем пливають гади морські, незнані й невидані, за гадами – дивні риби з червоною лускою та синіми хвостами, а за військом риб'ячим – краб одноокий клішнями веслує, товариство наздоганяє.

Цар морський до чайок підплив, з козаками привітався і з проханням ввічливо звернувся. Пояснив, що потрібен йому на три роки розумний та досвідчений запорожець, щоб військом морським керувати, різних військових хитрощів солдат навчати. І обіцяє цар тому козаку, що піти до нього погодиться, три бажання виконати.

От, один молодий козак і погодився. “Нічого, – каже, – три роки – не тридцять. Прислужуся цареві, а попри те, і вам, друзякам, користь буде. Тільки ви, браття, передайте моїй матусі старенькій, щоб не тужила, а дівчині чорноокій, з червоними стрічками у довгих косах, щоб чекала”.

І в повному спорядженні: на боку шабелька гостра, за чересом – пістолі, на плечі мушкет, у воду й шугонув. Риби його швиденько підхопили, до палацу морського царя доставили.

Заходить козак у пишні палати, а там цар на троні сидить.

– Здоров будь, – мовить, – козаче. Берись до діла, бо справа у мене важлива: треба нам з повелителем Білого моря воювати. Він, такий-сякий, медузин син, вкрав у мене рибу-голку. А то риба непроста. Кольнеш нею раз – одна риба з'явиться, кольнеш два – десять, кольнеш три – цілий табун.

– Згоден, – відповідає козак. – Тільки нехай Ваша величність віддасть мені у заставу щось, для морського царства важливе. Потребую за поруки, що три мої бажання насправді буде виконано.

Цар туди-сюди, а козак твердо своє править, договір скасувати погрожує. Довелося царю погодитися. Віддав він козакові печатку, якою листи запечатував, хустинку, шиту золотом, та срібну чарку. Взяв молодий козак заставу морського царя, у вузлик зав'язав, за пазуху сховав і до війська риб'ячого пішов.

Підійшов, а вони, наче на ярмарку, на купки порозбивалися та й розважаються: хто пісні співає, хто з друзями балачки балакає, а хто й люльку смокче (під водою, знане діло, вогонь не горить). Подивився на тих недолугих вояків, і як гримне:

– Ану, такі-сякі, смажені-парені, у лави шикуйсь!

Риби від жаху аж догоричерева попадали. Пішов поміж ними шепіт:

– Гетьман прийшов, гетьман!

Одразу виструнчилися, славлять козака. Він одягнув риб у панцирі з мушель, озброїв списами з кораловими наконечниками та пушками, що стріляють морськими їжаками замість снарядів, і “Уперед!” скомандував. Марширують риб’ячі полки, а навздогін за товариством краб одноокий клішнями веслує.

Пішли на війну з повелителем Білого моря. Не день воюють, не два, а цілий рік. Урешті-решт перемогли його, рибу-голку забрали, до морського царя віднесли. Той радий-радісінький. “Перепочиньте трохи”, – дозволяє.

А молодий козак засумував і просить дозволу у царя відправити риб дивних, у яких луска червона, хвости сині, а над пащами вуса звисають, щоб попливли вони до **Таранського Рогу** й дізналися: як матуся старенька, чи не тужить? Чи дівчина чорноока, з червоними стрічками у довгих косах, ще чекає?

Дав цар дозвіл. Попливли риби дивні, в яких луска червона, хвости сині, а над пащами вуса звисають. За три дні повернулися. Козак питає:

– Ну, що там у мене вдома? Як матуся? Як дівчина чорноока?

Відповідають риби:

– Живуть, хліб жують, квасом запивають та на тебе чекають.

Зрадив козак, а тут його до себе цар морський кличе. Каже, треба володаря Червоного моря воювати, бо він, бач, у морського царя улюбленого морського коника вкрав.

Вирушили полки на чолі з козаком до Червоного моря. Не день воюють, не два, а цілий рік. Урешті-решт перемогли, відвоювали морського коника, царю своєму повернули. Той аж на хвості підстрибнув, так зрадив. “Відпочинь, слуго вірний”, – пропонує.

А козак сумує, не спиться йому, ось він і просить у царя дозволу, щоб відправити гадів морських, у яких луска золотом-сріблом переливається, а з пащі ікла гострі стирчать, щоб попливли вони до Таранського Рогу й дізналися: як матуся старенька, чи не тужить? Чи дівчина чорноока, з червоними стрічками у довгих косах, ще чекає?

Дав цар дозвіл. Попливли гади морські, у яких луска золотом-сріблом переливається, а з пащі ікла гострі стирчать, і за три дні повернулися. Козак питає:

– Ну, що там у мене вдома? Як матуся? Як дівчина чорноока?

Відповідають гади:

– Живі-здорові. Щодня хліб жують, квасом запивають та за тобою сумують.

Зітхнув козак, та робити нічого, треба знову до служби ставати, бо знову цар кличе, знову завдання дає: так і так, є у імператора Жовтого моря риба-меч. Як змахне та риба мечем-носом, так чужинські війська навпіл і рубає. Тож чи добром, чи силою треба ту рибу в імператора забрати та до царя доставити.

Вирушило риб’яче військо у похід, імператора Жовтого моря воювати. Не день воюють, не два, а цілий рік. Урешті-решт перемогли його. Забрали рибу-меч, несуть цареві.

Здається, радіти треба, а в молодого козака голова до дна морського клониться, серце у грудях ниє, сум душу ятрить. Підізвав він до себе краба одноокого і просить:

– Попливи, друже, до Таранського Рогу, де у маленькій хатці рідна матуся живе. Дізнайся, як вона, чи не тужить? А як дівчина чорноока, з червоними стрічками у довгих косах? Все чекає? Розкажи їм, що недовго вже мені царю морському служити залишилося.

Поплив краб одноокий до Таранського Рогу. За три дні повернувся і нарікає воїну:

– Ех, козаче, козаче, хіба не знав ти, що як у морі три роки пройшло, то на землі – тридцять пролетіло. Лежить твоя матуся хвора, от-от помре. А дівчина всі очі повиплакувала, чорні стрічки у коси заплела; а на твоє повернення вже й не сподівається.

Схопився козак за голову і – мерщій до царя. Віддав йому рибу-меч і на землю запросився. Цар козака умовляє у морі залишитись, а той не погоджується, три бажання виконати просить. Побачив цар, що не вдається козака на службі залишити і глаголить:

– За вірну службу дарую я тобі, козаче, печатку, якою листи запечатував, золотий черевик та срібну чарку, бо ж не прості вони, а чарівні. От приїдеш додому, налий у чарку води і дай матусі напитися. Вона й одужає. Хустинку, шиту золотом, дівчині подаруй. Вона й помолодіє. А печатку бережи, як мати дитину. Коли ж потрібно тобі буде у море Чорне вийти, дістань печатку і один раз до води доторкнися. Тоді море спокійним буде. Як торкнешся води двічі – здійметься буря. Знову один раз торкнешся – море заспокоїться.

Подякував козак цареві і додому поспішив. Цар йому ще трійку швидких осетрів подарував. Домчали осетри козака аж до рідного берега. Він їх на волю відпустив і до хати кинувся. Бачить, а матуся вже ледь дихає. Дістав козак срібну чарку, води в неї налив, дав матусі напитися. Та й одужала. А тут дівчина чорноока прибігла. Вона від сусідів дізналася, що її милий повернувся. Дивиться на козака і зрозуміти не може: чому він такий молодий? А він дістав хустинку, шиту золотом, і дівчині простягнув. Тільки вона її взяла, як одразу й помолоділа. Зраділа мати, обняла їх та до вінця й благословила.

Печатку ж морського царя козак отаману Коша Запорізького віддав, щоб завжди, коли запорожці воювати турків підуть, не топило б море чашечки козачі, душі християнські не губило.

Та печатка і зараз десь є. Шукали її сміливці-шибайголови та поки що не знайшли. Я теж знайти печатку намагався, тільки мені той скарб дорогоцінний не дістався. Може тобі, мій любий друже, знайти печатку морського царя доведеться?

* Там була розташована турецька фортеця, збудована з метою перекрити козакам вихід до Чорного моря.

* **Кафа** – нині Феодосія (Крим).

* **Таранський Ріг** – нині Таромське. Розташоване на правому березі Дніпра, на західній околиці міста Дніпропетровськ. Містечко належало до Кодацької паланки Запоріжжя.

Автор: Еліна Заржицька

Джерело: <https://derevo-kazok.org/jak-kozak-u-vodjanogo-carja-sluzhiv-kazka.html>

Жадібні ведмежата

В одному лісі жило собі двоє братиків-ведмедиків. І все б нічого, та були вони страшенно жадібні. Весь час у них виникали сварки, бо не вмiли вони ділитися, а ще, як їм щось подобалося, то забирали в інших звірят силою.

Ось і сьогодні такий гарний день, сонечко сяє, пташки співають, всі звірята-малята граються, а наші ведмежатка знову чомусь лаються, мабуть, щось не поділили.

– Це я знайшов! – кричить один малюк.

– Ні, я! – кричить другий.

– Мої ягідки-малинки! – вперто верещить перше ведмежа. – Бо я старший!

– Аякже, чого це твої, як мої, – супиться і шморгає носом друге.

І така вже сварка, що мало не плачуть, мало не поб'ються. Аж тут зі старого лісу вийшов на галявину дідусь-ведмідь і грізно так grimнув на обох малят:

– А чого це ви знову сваритесь, непосиди? Що сьогодні не поділили, га?

Братики трохи побоювалися старого діда-ведмедея, бо мама завжди їм казала:

– Ось не сваріться, бо почує дідусь, ото вам перепаде на горіхи.

Тому, трохи позадкувавши, малі обережно відповіли:

– Ми знайшли малини, солодкі-солодкі, а поділитись не можемо.

А дідусь-ведмідь давно вже думав і гадав, як би малюків навчити жити дружно, не сваритись, не бути жадібними й усім ділитися. Думав-думав і таки придумав.

– Нумо, хлопці, зберіть хутенько малину в горнятка.

І ведмежата один наперед одного стали зривати малину. Коли на кущику не зосталося жодної стиглої ягідки, дідусь промовив:

– А тепер віддайте горнятка мені. Бо я старший.

Малюки густо почервоніли, закліпали очима. Та що робити, простягнули горнятка з малиною дідусеві, а самі пішли ні з чим.

– Отакої, брате, ми знайшли, зірвали, а дідусь відібрав.

– Угу, якось це несправедливо.

Та дідусь-ведмідь і не думав ображати малюків.

– Агов, пусти, а прийдіть-но сьогодні до мене під вечір обов'язково.

– Добре, прийдемо,- озвалися ображені ведмежата, бо не могли вони не послухати старенького.

А дідусь тільки всміхнувся хитро собі у вуса.

Довго чи недовго, але прийшов час, і у двері дідусевої хатинки-барлогу хтось несміливо постукав.

– Заходьте-заходьте, мої любі, – озвався старий ведмідь.

Двері відчинилися і до барлогу зайшли зніяковілі братики.

– Підходьте ближче, підходьте, зараз будемо чаювати.

Ведмежата зачудовано роззирнулися і пішли до столу. А там – чого тільки не було: цукерки, мед, малина, варення, тістечка, медові пряники, запашні пампушки.

– Пригощайтесь, мої хороші, – підморгнув дідусь, – гуртом завжди смачніше, а я зараз ще липового чаю зварю.

Повеселіли наші бешкетники і нумо пригощатися. А коли вже прийшов час іти додому, ведмежатка про щось пошепотілися і сказали:

– Дякуємо тобі, дідусю, за смачну гостину, а чи можна до тебе ще завтра прийти?

– А чому ж ні? Звичайно, можна.

Малята вийшли з хатини і радяться:

– Он який у нас дідусь хороший, сам малину солодку не їв, нас пригостив.

– Тож давай і ми гостинців дідусеві завтра віднесімо, бо якось негарно. Він нас частував, а ми що?

– А ми йому завтра солодкої малини нарвемо.

З того часу наші ведмежатка завжди ділилися всім, що мали, і між собою, і з іншими звірятами, бо як казав дідусь-ведмідь: «Гуртом смачніше!»

Автор: Віталія Савченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/vitalia-savchenko/zhadibni-vedmezhata.html>